

European Training Foundation

EUROPEAN
TRAINING
FOUNDATION

Pregled sistema podrške razvoju karijere u Srbiji

Jelena Manić Radoičić

15. septembar 2022.

CILJ PREGLEDA SISTEMA ZA PODRŠKU KARIJERNOM RAZVOJU

- Zabeležiti stanje sistema podrške karijernom razvoju u Srbiji
- Okupiti ključne aktere da zajednički promišljaju o sistemu podrške, sadašnjem stanju, reformskim prioritetima i viziji
- Definisane kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih preporuka za unapređenje sistema
- Doprineti pripremi Plana implementacije Garancije za mlade, planiranju IPA III i drugim nacionalnim/donatorskim akcijama i strategijama
- Pregled je holistički, obuhvata celoživotno vođenje za sve

KLJUČNI KONCEPTI

- Karijerno vođenje i savetovanje
- Obrazovanje za karijeru
- Podrška karijernom razvoju formalno zaposlenih
- Podrška karijernom razvoju zaposlenih u neformalnoj ekonomiji (MSME, stanovništvo vangradskih i ruralnih područja, osobe koje obavljaju rad u domaćinstvu, naročito žene)
- Usluge za samozaposlene (freelancing, rad po ugovoru, rad preko platforme)

PROCES

“Desk” istraživanje
Intervjui

Konsultativna radionica
za diskusiju otvorenih
pitanja

Priprema izveštaja

Radionica za
validaciju

STRUKTURA PREGLEDA

PREGLED SISTEMA

- U Srbiji karijerno vođenje i savetovanje podrazumeva usluge i aktivnosti usmerene na podršku pojedincima svih uzrasta, u svim životnim fazama, da donose promišljene odluke u pogledu obrazovanja, obuke, odabira zanimanja i upravljanja svojom karijerom.
- Odgovorne institucije: Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja zajedno sa savetima i agencijama; Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, sa Nacionalnom službom za zapošljavanje; Ministarstvo omladine i sporta sa kancelarijama za mlade; Euroguidance centre, Agencija za kvalifikacije.

STRATEŠKI I REGULATORNI OKVIR

- Razvijen u tri ključne oblasti: obrazovanje, zapošljavanje, mladi
- Strategija za razvoj obrazovanja 2030 i prateći AP 2021-23; zakoni koji regulišu sve nivoe obrazovanja uključujući i obrazovanje odraslih; pojedina podzakonska akta
- Zakon o Nacionalnom okviru kvalifikacija
- Strategija zapošljavanja u Republici Srbiji od 2021. do 2026. i prateći trogodišnji AP, Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti
- Nacionalna strategija za mlade sa pratećim AP, Zakon o mladima
- Širi društveni cilj za karijerno vođenje vidi se u povećanju zaposlenosti i aktivnosti, prelasku na tržište rada, zapošljivosti i podršci obrazovnim ciljevima.

STRATEŠKI I REGULATORNI OKVIR, KOORDINACIJA I SARADNJA

Postojeći okvir politika za obrazovanje, zapošljavanje i mlade prepoznaje različite mehanizme podrške karijernom razvoju i jasno utvrđuje odgovorne institucije.

Standardi za KViS prepoznati u strateškim i regulatornim dokumentima razvijeni kroz međusektorsku saradnju.

Korak ka koordinaciji: Savet za NOKS usvojio je Preporuke za sprovođenje plana za primenu standarda. Najskoriji primer saradnje aktera je Radna grupa za karijerno vođenje i savetovanje koju je sazvala Agencija za kvalifikacije.

Postoje brojni primeri saradnje između aktera na lokalnom nivou kroz razne projekte i inicijative (Lokalni Savet za KViS u KŠ, E2E brokeri, itd.)

Zainteresovane strane i organizatori aktivnosti podrške karijernom razvoju saraduju na nacionalnom i lokalnom nivou. Međutim, **ova saradnja se trenutno odvija samo u okviru određenih oročenih zadataka ili projekata.**

KOORDINACIJA I SARADNJE – PREPORUKE

Identifikovati međuministarsko telo sa mandatom da koordinira politike i prakse u vezi podrške karijernom razvoju na osnovu jedne od postojećih radnih grupa.

Usmeravanje početnog rada radne grupe na **prilagođavanje svih usluga standardima KViS**.

Koordiniranje sprovođenja Standarda i ažuriranje Preporuka za sprovođenje plana za primenu standarda.

Izrada smernica za **saradnju i koordinaciju na lokalnom nivou radi sprovođenja KViS**, za obrazovne institucije, NSZ, roditelje, organizacije poslodavaca, opštine, omladinske radnike, lokalne savete za zapošljavanje, Savet partnera za karijerno vođenje i savetovanje, itd.

KLJUČNE USLUGE I AKTIVNOSTI

Pružaoци usluga	Ciljne grupe	Način rada	Kadar
Osnovne škole	Učenici završnih razreda	Timovi za profesionalnu orijentaciju	Nastavnici, stručni saradnici
Srednje škole	Učenici (ponekad roditelji) u skladu sa programima i planovima za KViS	Timovi za karijerno vođenje i savetovanje	Nastavnici, stručni saradnici, vršnjaci, predstavnici kompanija (dualno obrazovanje)
Visokoškolske institucije	Studenti	Karijerni centri (univerziteti, neki fakulteti)	Zaposleni praktičari, profesori
Nacionalna služba za zapošljavanje	Nezaposleni (na evidenciji NSZ), osetljive grupe i lica sa invaliditetom, zaposleni u riziku od gubitka posla	Filijale, Centri za informisanje i profesionalno savetovanje	Savetnici za zapošljavanje, savetnici za planiranje karijere
Kancelarije za mlade	Mladi, mladi iz NEET grupe	Karijerni info kutak, Karijerni centri	Omladinski radnici, spoljni saradnici
OCD, međunarodne organizacije	U zavisnosti od projekta (učenici, NEET, osetljive grupe, odrasli)	Projektni timovi	Zaposleni, stručni saradnici
Odeljenja za ljudske resurse, agencije za ljudske resurse i zapošljavanje	Zaposleni	Aktivnosti treninga i razvoja	Stručnjaci za ljudske resurse
	Mladi ljudi	Profesionalna orijentacija	Konsultanti

USLUGE – OBRAZOVANJE

Dobro razvijenim regulatornim okvirom uspostavljena je čvrsta osnova za različite usluge.

Timovi sastavljeni od nastavnika i stručnih saradnika trebalo bi da ponude najveći deo aktivnosti KViS u srednjim školama i profesionalnu orijentaciju u osnovnim školama prvenstveno kao vannastavne i izborne aktivnosti.

Ne postoje precizni noviji podaci o njihovom radu, ali raspoloživi dokazi pokazuju da obim i kvalitet usluga koje se nude učenicima značajno variraju.

KViS u programima dualnog obrazovanja se dodatno podstiče, ali se uglavnom posmatra kao **sredstvo za promovisanje upisa** u programe dualnog stručnog obrazovanja i kao podrška uspehu programa učenja kroz rad.

Izborni predmet Građansko vaspitanje se bavi temama u vezi sa razvojem karijere u vrlo ograničenoj meri.

Broj i kvalitet usluga karijernog vođenja koje se nude studentima variraju u zavisnosti od kapaciteta. Neke visokoškolske ustanove počele su sa uvođenjem izbornih modula iz oblasti VUK; međutim, potrebni su dalji naponi **da se unapredi razvoj veština upravljanja karijerom.**

USLUGE – OBRAZOVANJE – PREPORUKE

Prikupljanje podataka o modelu profesionalne orijentacije u osnovnim školama, pregled tog modela u odnosu na okvir VUK, sledstveno usklađivanje modela.

Prikupljanje podataka o postojećim praksama u gimnazijama i stručnim školama, pregled u odnosu na okvir VUK, sledstveno usklađivanje.

Jačanje **komponente upravljanja karijerom u nastavnom planu i programu za građansko vaspitanje** i nastavnom planu i programu za preduzetništvo u srednjim stručnim školama.

Uvesti minimalnu količinu časova razredne nastave koji treba da budu posvećeni razgovorima o karijeri. Promovisanje i nadogradnja na osnovu korišćenja „karijernog portfolia“ u dualnom modelu obrazovanja na sve druge obrazovne nivoe i kontekste.

Proširenje usluga KViS u dualnom obrazovanju sa trenutnog fokusa da učenje kroz rad bude uspešno i podržavanje učenika da se upišu ili ostanu na svom odabranom putu, ka tome da **razvijaju veštine upravljanja karijerom** (u skladu sa standardima).

Podsticanje **prakse KViS u organizacijama za obrazovanje odraslih** u skladu sa okvirom VUK i obezbeđivanje jasnog i pristupačnog procesa akreditacije programa KViS kako bi se obezbedio nivo standardizacije visokog kvaliteta.

Pregled podrške za razvoj karijere na univerzitetima u odnosu na KViS standarde. Uvesti **više kurseva za prenošenje veština upravljanja karijerom** i istražiti potencijale da oni postanu obavezna aktivnost tokom studija na univerzitetima.

USLUGE – NEZAPOSLENI I NEET

NSZ je ključni pružalac usluga podrške karijernom razvoju za nezaposlene i zaposlene u okviru svoje evidencije. Ograničeni resursi i nizak stepen upotrebe IKT-a onemogućavaju obimniji i ciljaniji domet. Dominantan način razmišljanja u vezi sa karijernim vođenjem je sprečavanje pogrešnih izbora zanimanja i usklađivanje ponude veština sa potražnjom na tržištu rada.

NEET stopa (uzrast 15-24) iznosi 15.9%, za 0.6 p.p. viša u 2020. u poređenju sa prethodnom godinom. Značajan broj mladih ostaje u NEET statusu godinu dana i više. NSZ sprovodi Paket usluga za mlade u cilju prevencije zastarevanja kompetencija. Brojni projekti podržani od strane donatora.

Ostali pružaoci usluga karijernog razvoja su kancelarije za mlade, organizacije civilnog društva i projekti koji pokazuju fleksibilnost u prilagođavanju pristupa potrebama ciljne grupe. Nedostatak profesionalnih karijernih praktičara, održivosti i kontinuiteta u pružanju usluga, ometaju njihov razvoj.

USLUGE – NEZAPOSLENI I NEET – PREPORUKE

Proširiti tradicionalni NSZ pristup usklađivanja ili prilagođavanja ponude veština poslovnim potrebama na tržištu, dodavanjem ponude **preventivnih mera i usluga za sve građane** za razvoj veština upravljanja karijerom.

Razvoj posebnih usluga za NEET osobe, posebno u ruralnim područjima, u skladu sa standardima KViS:

- **Stvaranje partnerstava za doseganje do osetljivih grupa**, a posebno do NEET grupe kako bi se omogućila dostupnost karijernog vođenja; razraditi koncept „kancelarija za mlade“ i lokalnih mobilnih timova
- Uvesti modalitet kojim bi se **omogućilo organizacijama civilnog društva** koje nude podršku karijernom razvoju u skladu sa standardima da steknu status pružaoca usluga zapošljavanja, kako bi nastavile da pružaju održive usluge karijernog vođenja mladim NEET i drugim grupama koje su u riziku od socijalnog isključivanja
- Iskoristiti potencijale tehnologije i činjenicu da čak i pasivni mladi ljudi koriste društvene mreže, a u cilju veće ponude onlajn usluga KViS
- Postepeno povećavati i jačati kapacitete NSZ kako bi se promovisao paket usluga za mlade među mlađom generacijom radi boljeg dopiranja do mladih NEET i drugih ugroženih kategorija

KARIJERNI RAZVOJ ZAPOSLENIH

Sve mere namenjene nezaposlenim licima na raspolaganju su i zaposlenima pod rizikom od gubitka posla kao i za one proglašene za tehnološki višak.

NSZ organizuje obuku za tržište rada, nudeći praktične veštine kao što su računovodstvo, šivenje itd.

Mere za razvoj karijere: psihološke radionice za prevazilaženje stresa izazvanog gubitkom posla, radionice za psihološku podršku planiranju karijere namenjene potencijalnim viškovima zaposlenih.

Program obuke za potrebe poslodavca u cilju sticanja dodatnih znanja i veština potrebnih za obavljanje poslova i radnih zadataka sa ciljem održanja zaposlenja kod poslodavca.

NSZ i MPNTR: Priznavanje prethodnog učenja.

KARIJERNI RAZVOJ ZAPOSLENIH

Podrška razvoju karijere zaposlenih kroz usluge internih HR službi i eksternih konsultanata za razvoj ljudskih resursa postoji, ali nije zastupljena.

Međutim, ispitanici predstavnici iz službi za ljudske resurse istakli su da aktivnosti pružanja informacija o karijeri, procenu karijernih veština i kompetencija obavlja svega nekoliko puta godišnje.

Ostale srodne aktivnosti: koučing, mentoring, razvoj karijernih planova, asesment, programi razvoja talenata, obuke, razgovori o učinku, razvojni planovi, programi rotacije, programi sticanja iskustva u inostranstvu, mentorisanje srednjoškolaca, studenata, praktikanata...

Mala i srednja preduzeća zaostaju za velikim u pružanju podrške karijernom razvoju svojim zaposlenima.

USLUGE – ZAPOSLENI

- Srbija ima veliki broj aktivne digitalne radne snage (frilenseri, rad preko platformi, rad po osnovu ugovora...)
- Postoji sve veća potreba za pružanjem usluga rastućoj grupi samozaposlenih kao i onima koji rade u neformalnim ekonomskim tokovima.
- S obzirom na njihov nesigurni položaj i neizvestan način njihovog oporezivanja, trebalo bi da imaju pristup uslugama karijernog vođenja i podršku prelasku u standardne tokove zapošljavanja.
- Pokušaji podrške: platforme za razmenu iskustva, veb platformu za IT profesionalce ili one koji planiraju da razviju svoju karijeru u IT industriji

USLUGE – ZAPOSLENI

Posebni kolektivni ugovori koje sindikati potpisuju sa Vladom RS na granskom nivou imaju obavezni deo ili član o profesionalnom razvoju i usavršavanju.

Ovim su predviđena prava i obaveze zaposlenih na kontinuirani profesionalni razvoj i usavršavanje u radu. S druge strane, poslodavci su dužni da utvrde metode profesionalnog razvoja u skladu sa politikama i prioritetima resornog ministarstva i raspoloživog budžeta kao i da pripreme planove za profesionalni razvoj zaposlenih.

Pružanje podrške razvoju karijere u smislu razvoja veština za upravljanje karijerom kod radnika nije bilo u fokusu sindikata.

Kolektivni ugovori dostupni radnicima u javnoj upravi garantuju profesionalni razvoj, ali nije predviđena podrška u vidu karijernog vođenja.

USLUGE – ZAPOSLENI

Učešće privrednih komora i udruženja poslodavaca je ograničeno na organizovanje specijalizovanih obuka i edukaciju zaposlenih u različitim privrednim granama na svim hijerarhijskim nivoima.

Ne postoje posebno dizajnirane usluge za mikro, mala i srednja preduzeća (MMSP) sa ograničenim resursima za interne HR ili pružanje podrške u karijeri.

Nizak nivo podrške razvoju karijere zaposlenima u Srbiji u poređenju sa zemljama zapadne Evrope.

USLUGE – ZAPOSLENI – PREPORUKE

U okviru međuministarske radne grupe identifikovati kako socijalni partneri i sektorske organizacije mogu ohrabriti mala i srednja preduzeća da podrže karijerni razvoj zaposlenih.

Razmotriti jačanje koordinisanog angažovanja socijalnih partnera u pružanju procene potreba za veštinama i predviđanjima na nivou sektora kao važnih informacija o tržištu rada potrebnih za aktivnosti informisanja o karijeri.

Podsticanje saradnje sa organizatorima obrazovanja odraslih i stručnog obrazovanja za kontinuirano stručno usavršavanje (u skladu sa postojećom podrškom za saradnju u oblasti učenja kroz rad).

Dosezanje i pružanje posebnih usluga radnicima u nestandardnim oblicima rada (po kratkoročnim ugovorima, zaposlene preko agencija za privremeno zapošljavanje, radnike na platformama, ruralno stanovništvo, rad na kućnim poslovima, itd.) radi ukazivanja na mogućnosti za dobijanje kvalifikacija, pristup dostojanstvenom radu i socijalnoj zaštiti.

FINANSIRANJE

Sredstva za finansiranje aktivnosti podrške za razvoj karijere obezbeđuju se iz centralnog budžeta, grantova i donacija međunarodnih organizacija ili iz privatnih izvora.

MRZBSP i MOS planiraju izvore sredstava za aktivne mere politike zapošljavanja koje sprovodi NSZ i programe koje realizuju kancelarije za mlade i OCD kako bi podstakli zapošljivost mladih.

Budžetom MPNTR i pokrajinskih vlasti planirana su sredstva za zarade nastavnika i stručnih saradnika bez dodatnih podsticaja za aktivnosti KViS.

Akcioni plan Strategije razvoja obrazovanja predviđa pojedine aktivnosti karijernog vođenja, ali navodi da nisu potrebni dodatni izvori finansiranja.

Strategija zapošljavanja predviđa uvođenje sistema vaučera za obuke, ali izostavlja vaučere za podršku karijernom razvoju.

Ulaganja u inoviranje resursa koji su praktičarima dostupni za svakodnevni rad se ne planiraju redovno, već se finansiraju kroz projekte koje podržavaju donatori.

Očekuje se da će dobijanje statusa javno priznatih organizatora obrazovanja odraslih za karijerno vođenje i priznavanje prethodnog učenja, kao opcija predviđena aktuelnim strateškim i regulatornim okvirom, pozicionirati stručne škole, organizacije civilnog društva i privatne provajdere na tržištu kao pružaoce usluga karijernog razvoja.

FINANSIRANJE

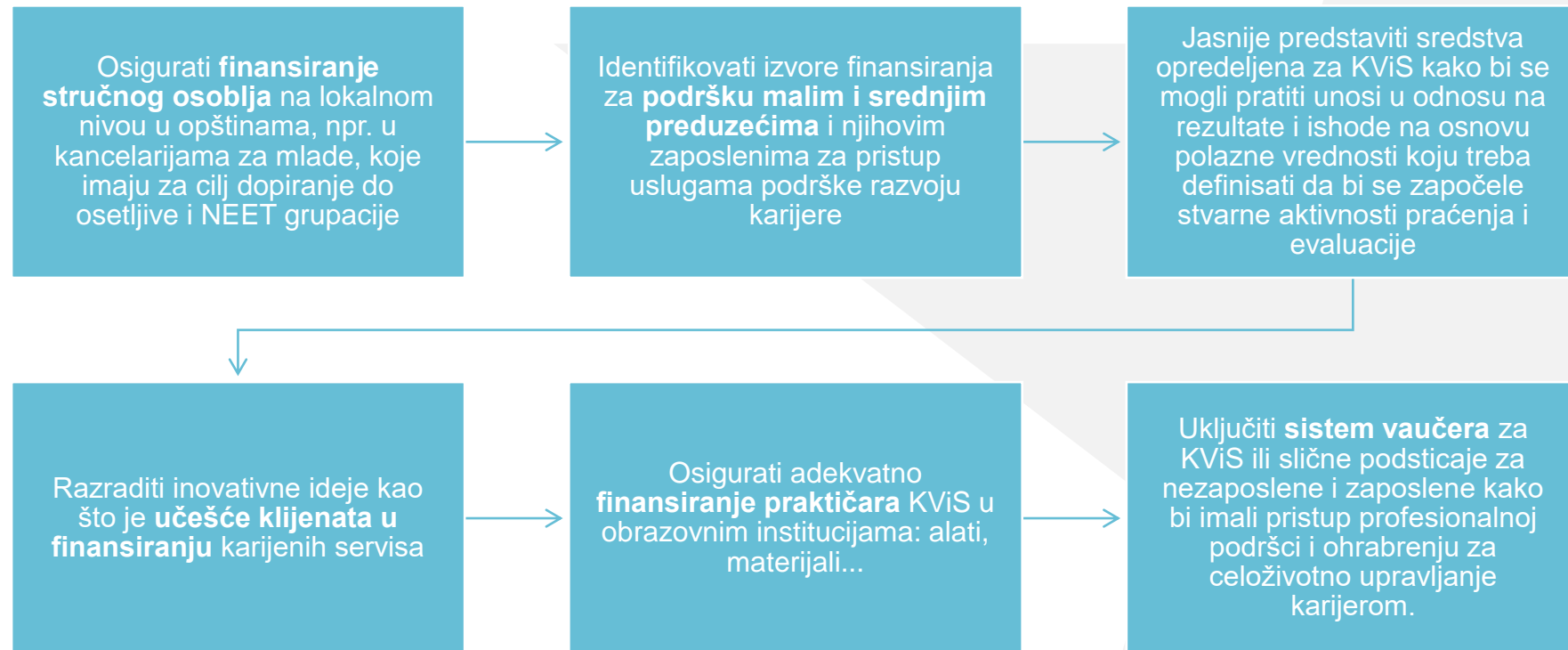
Sredstva donatora – međunarodne organizacije i fondacije

Donacije privatnih kompanija, razni vidovi saradnje

Učešće korisnika usluga u finansiranju: Studenti BU plaćaju simboličan iznos za CZRK

Nagrade i simbolični podsticaji – Euroguidance Srbija, Beogradska otvorena škola

FINANSIRANJE – PREPORUKE

PRISTUP

NSZ pruža usluge prilagođene različitim osetljivim grupama ili teže zapošljivim građanima i daje prioritet njihovom pristupu aktivnim merama politike zapošljavanja. Samo **jedna trećina mladih nezaposlenih je na evidenciji NSZ.**

Podaci takođe pokazuju da su osobe sa invaliditetom, stariji zaposleni, zaposleni koji su pred penzijom, kao i migranti, ređe prepoznati od strane praktičara karijernog vođenja i savetovanja. Ove ranjive grupe targetirane su kroz projekte koje podržavaju donatori, ali im je doseg ograničen.

Čak **54,8% mladih nije učestvovalo ni u jednoj aktivnosti karijernog vođenja i savetovanja**, što pokazuje da pristup podršci za razvoj karijere ostaje izazov, čak i za opštu populaciju mladih. Od toga, oko 70% je uzrasta 15-19 godina. Većina dolazi iz vangradskih područja.

PRISTUP

Agencija za kvalifikacije i sektorska veća deluju kao institucionalni pokretači razvoja neophodnih kvalifikacija koje se takođe mogu steći kroz priznavanje prethodnog učenja. Ovaj koncept je od suštinskog značaja s obzirom da svako treće nezaposleno lice na evidenciji Nacionalne službe za zapošljavanje nema srednju stručnu spremu.

Pravilnik o standardima i načinu sprovođenja postupka priznavanja prethodnog učenja navodi da se savetnici smatraju kompetentnim za priznavanje prethodnog učenja ako imaju kompetencije praktičara za karijerno vođenje kako je definisano u Standardima usluga karijernog vođenja i savetovanja.

PRISTUP – PREPORUKE

Jačanje kapaciteta praktičara karijernog vođenja u oblastima obrazovanja, zapošljavanja i mladih u skladu sa standardima, na osnovu VUK, u cilju povećanja broja i kvaliteta usluga i obezbeđivanja pristupa. Potrebna je i redovna evaluacija programa za jačanje kapaciteta kako bi se ispratilo u kojoj meri vode do razvoja VUK kod krajnjih korisnika i praktičara.

Osigurati pristup obrazovanju za karijeru i karijernom vođenju i savetovanju **za sve učenike i studente** od osnovnog do visokog obrazovanja u skladu sa standardima, kako bi se rešio problem velikog broja mladih koji su nezaposleni i neaktivni.

Istražiti načine da se obrazovanje za karijeru i karijerno savetovanje (individualno ili grupno) ponude najmanje **jednom godišnje svim učenicima**, a ne samo onima koji su upisani u programe dualnog obrazovanja.

UPOTREBA TEHNOLOGIJE

- ✓ NSZ portal nudi informacije o programima NSZ, javnim pozivima, aktivnostima, izveštajima, onlajn bazu otvorenih radnih mesta i onlajn aplikaciju za registrovane korisnike, informacije o aktivnim merana politike zapošljavanja.
- ✓ NSZ interaktivnu onlajn platformu „Vodič za izbor zanimanja“ dizajnirana za učenike osnovnih škola
- ✓ Prilagođavanje treninga za digitalno okruženje (npr. NSZ Obuka za aktivno traženje posla i Obuka „Put do uspešnog preduzetnika“)
- ✓ Nacionalna onlajn baza DO – video materijal namenjen profesionalnoj orijentaciji
- ✓ Video materijali o razvoju veština upravljanja karijerom, kvizovi, blogovi
- ✓ Onlajn karijerne radionice, onlajn događaji (Sajam, Godišnja konferencija, Dan devojčica, Zum kafica...)
- ✓ Korišćenje veb alata za sesije jedan-na-jedan
- ✓ Upotreba društvenih mreža da bi se mladima približile informacije o razvoju karijere
- ✓ Specijalizovane platforme sa resursima za karijerne praktičare ili same korisnike usluga (testovi za samoprocenu, onlajn baze informacija o obrazovanju i zanimanjima www.karijera.bos.rs ili baza obrazovnih mogućnosti u Srbiji www.obrazovanje.rs)
- ✓ Naglašavanje značaja digitalnih kompetencija i elektronskih rešenja u različitim strateškim dokumentima
- ✓ Vodič za nastavnike „Upravljanje alatima za onlajn učenje“

UPOTREBA TEHNOLOGIJE

Akcioni plan za Strategiju razvoja obrazovanja definiše nekoliko indikatora koji se odnose na povećanje digitalnih kompetencija, ali nijedan ne precizira e-Vođenje ili slične servise.

Tačne i ažurne informacije o obrazovanju i tržištu rada nisu dovoljno pristupačne svima onima kojima su potrebne.

Postojeći podaci kojima raspolaže Zavod za statistiku ili NSZ trebalo bi da postanu pristupačniji praktičarima kao i onima koji žele da se neposredno informišu.

Među mladima je evidentna potreba da traže podršku za razvoj karijere onlajn.

UPOTREBA TEHNOLOGIJE

- Nijedna od postojećih onlajn baza podataka nije sveobuhvatna niti su povezane jedna sa drugom.
- Postojeće baze nisu prilagođene mladima, na primer, informacije o tržištu rada koje obezbeđuje Nacionalna služba za zapošljavanje.
- Jedan od potencijala za povećanje dostupnosti informacija o karijeri predstavlja Registar kvalifikacija koji je objavljen onlajn na sajtu Agencije za kvalifikacije., kao baza podataka o kvalifikacijama i zanimanjima koja su povezana sa tim kvalifikacijama. U ovom obliku, informacije o kvalifikacijama mogu biti dostupne obrazovnim institucijama, kreatorima politika, istraživačima, karijernim praktičarima, posebno karijernim savetnicima.

UPOTREBA TEHNOLOGIJE

Strategijom razvoja obrazovanja planirano je uvođenje jedinstvenog informacionog sistema prosvete i promovisanje korišćenja podataka dobijenih kroz ovaj sistem za donošenje odluka o obrazovanju.

Akcionim planom za implementaciju Strategije zapošljavanja predviđeno

- objedinjavanje informacija o potražnji na tržištu rada kroz uspostavljenu integrisanu bazu podataka o slobodnim radnim mestima
- razvoj funkcionalne platforme za jedinstveni informacioni sistem tržišta rada zasnovane na uspostavljanju registra standarda zanimanja (sa podacima o obuhvaćenim poslovima, osnovnim potrebnim kompetencijama, sredstvima za rad, mestu rada, uobičajenom radnom vremenu, prisustvu bilo kakvih specifičnih rizika u obavljanju određenih zanimanja)
- Uzimanje u obzir tendencija i budućih potreba poslodavaca trebalo bi da se postigne kroz poboljšanu metodologiju i proceduru anketiranja poslodavaca.

UPOTREBA TEHNOLOGIJE – PREPORUKE

Analizirati postojeće onlajn i digitalne usluge za KViS u obrazovnim institucijama, u oblasti zapošljavanja i u omladinskom sektoru i razviti plan za integraciju usluga kroz jedinstvenu **one-stop-shop platformu**. Uključiti grupe targetiranih korisnika u izradu platforme kako bi se osiguralo da su im usluge prilagođene.

Iskoristiti IKT za podršku praktičarima kako bi dobili pristup najnovijim alatima, materijalima itd. na efikasan i ekonomičan način.

Ažurirati interaktivnu onlajn platformu „Vodič za izbor zanimanja“ za učenike osnovnih škola tako da uključi informacije o dualnom obrazovanju.

Uvesti **e-Vođenje** ili slične usluge na osnovu napora digitalizacije predviđenih Akcionim planom za Strategiju razvoja obrazovanja.

OSIGURANJE KVALITETA

- Standardi usluga KViS zasnovani na konceptu veština upravljanja karijerom. Uključuju četiri oblasti: veštine upravljanja karijerom (postavljene kao ishod usluga karijernog vođenja i savetovanja), standardi za programe, organizacioni standardi i standardi kompetencija praktičara karijernog vođenja i savetovanja.
- Usvojeni su od strane ministra prosvete, ali predstavljaju okvir koji je primenljiv u obrazovanju, zapošljavanju, omladinskom sektoru i sistemu socijalne zaštite.
- Pružaju vrlo značajne smernice za karijerno informisanje kako kroz standarde veština upravljanja karijerom, kompetencije praktičara koji se bave karijernim informisanjem tako i standarde za organizacije koje pružaju informacije o razvoju karijere.
- Savet za NOKS usvojio je Preporuke za sprovođenje plana za primenu standarda u decembru 2019. godine. Izveštaj o praćenju implementacije Plana primene standarda usluga KViS pripremljen 2020. od strane Agencije za kvalifikacije i BOŠ-a.

KVALITET, PROFESIONALIZACIJA, INFORMACIJE

Kvalifikacije praktičara variraju jer ne postoje programi osnovnih ili master studija, niti kratki programi studija i mehanizmi licenciranja. Ne postoji profesionalno udruženje karijernih praktičara.

Praćenje podrške za razvoj karijere vrši se na nivou svakog sistema na osnovu indikatora navedenih u akcionim planovima ili projektima, bez agregiranja svih raspoloživih podataka. Uloženi su početni naponi da se na koordinisan način prati sprovođenje standarda, ali je potreban kontinuitet prikupljanja podataka i njihovo korišćenje za dalji razvoj sistema.

MONITORING, EVALUACIJA I PRAĆENJE EFEKATA POLITIKA

- NSZ ima godišnje Programe rada kao i Izveštaje o radu koje objavljuje na svom sajtu. Navode se podaci o broju korisnika svih različitih usluga profesionalne orijentacije i savetovanja o planiranju karijere, kako na nacionalnom nivou tako i na nivou pojedinih filijala.
- Evaluacioni izveštaji o sprovođenju akcionih planova nacionalnih strategija
- Nekoliko istraživanja o sistemu karijernog vođenja i savetovanja uopšteno, o školskim planovima i programima karijernog vođenja, o teškoćama u karijernom odlučivanju, o KViS-u u programima učenja kroz rad, kao i o pružanju usluga KViS u pojedinim sektorima.

KVALITET, PROFESIONALIZACIJA, INFORMACIJE – PREPORUKE

Postaviti **zakonske zahteve u vezi sa inicijalnim i kontinuiranim profesionalnim razvojem kompetencija karijernih praktičara**. Uvesti kratke programe studija karijernog vođenja i savetovanja, osnovne i master programe za inicijalni i kontinuirani profesionalni razvoj praktičara. Učiniti karijerno vođenje standardnom komponentom inicijalnog obrazovanja nastavnika, omladinskih radnika, socijalnih radnika, andragoga i ostalih. Osnovati udruženja praktičara karijernog vođenja i savetovanja.

Akreditovati privatne organizacije i organizacije civilnog društva koje nude obuku u skladu sa standardima KViS.

Uporedo sa aktivnostima planiranim Strategijom razvoja obrazovanja u vezi dalje obuke nastavnika za KViS i razvijanje Stručnog uputstva za ostvarivanje aktivnosti Tima za PO/KViS u svim školama, fokusirati se i na jačanje njihovih kapaciteta za facilitiranje karijernih razgovora u okviru različitih predmeta, kao što su književnost, nauka itd.

Obezbediti da obuka savetnika za priznavanje prethodnog učenja bude u skladu sa kompetencijama za praktičare karijernog vođenja, u skladu sa Pravilnikom.

Pripremiti **godišnje izveštaje** o primeni standarda KViS u različitim sektorima na osnovu dobre prakse Agencije za kvalifikacije i BOŠ-a.

Promeniti način razumevanje karijernog informisanja sa pukog pružanja informacija o karijeri na **osnaživanje klijenata, posebno mladih i neaktivnih, da traže relevantne informacije, kritički procenjuju izvore, upoređuju i prikupljaju informacije** kako bi mogli da donesu odluke relevantne za njihovu karijeru na osnovu tih informacija. Jačati kapacitete nastavnika i savetnika za zapošljavanje da osnaže veštine upravljanja karijerom u vezi sa informisanjem o karijeri.

TRI PRIORITETNE OBLASTI

Koordinacija i saradnja

Identifikovati **međuresorno i međusektorsko telo** oslanjajući se na neku od postojećih struktura i ovlastiti ga da koordinira politike i prakse podrške karijernom razvoju na sistemskom nivou, kako bi se osigurala strukturisana dugoročna koordinacija u različitim sektorima i usmeravao razvoj.

Jačanje kapaciteta praktičara za obezbeđivanje boljeg pristupa

Osigurati pristup karijernom vođenju i savetovanju **za sve učenike** od osnovnog do visokog obrazovanja i za što veći broj nezaposlenih ili zaposlenih lica.

Upotreba tehnologija

Revidirati postojeće onlajn i digitalne usluge za KViS, a posebno **za informisanje o karijeri** i razviti plan za **integraciju usluga kroz jedinstvenu one-stop platformu** u srednjoročnom i dugoročnom periodu. Uključiti ciljne grupe korisnika kako bi se osigurala prilagođenost usluga njihovim potrebama. Osloniti se i nadovezati na platforme planirane strategijama u oblasti obrazovanja i zapošljavanja.

KOORDINACIJA I SARADNJA – PRIMER IZ ESTONIJE

Nacionalni forum za karijerno usmjeravanje

- ponovno uspostavljanje nakon velike reforme u februaru 2019
- 9 predstavnika zainteresovanih strana: korisnici, direktori škola, stručnjaci za usmjeravanje, poslodavci, agencije, ministarstva
- Teme
 - Saradnja između škola i preduzeća
 - Modeli profesionalizacije i obuke
 - Karijerno obrazovanje u školama
 - Aktivnosti monitoring i evaluacije
 - Usluge za odrasle
 - Korišćenje digitalnih rešenja

Međusobna svest,
koordiniran razvoj i
saradnja

Poboljšán pristup
i kvalitet

JACANJE KAPACITETA PRAKTIČARA ZA BOLJI PRISTUP – PRIMER IZ SLOVAČKE

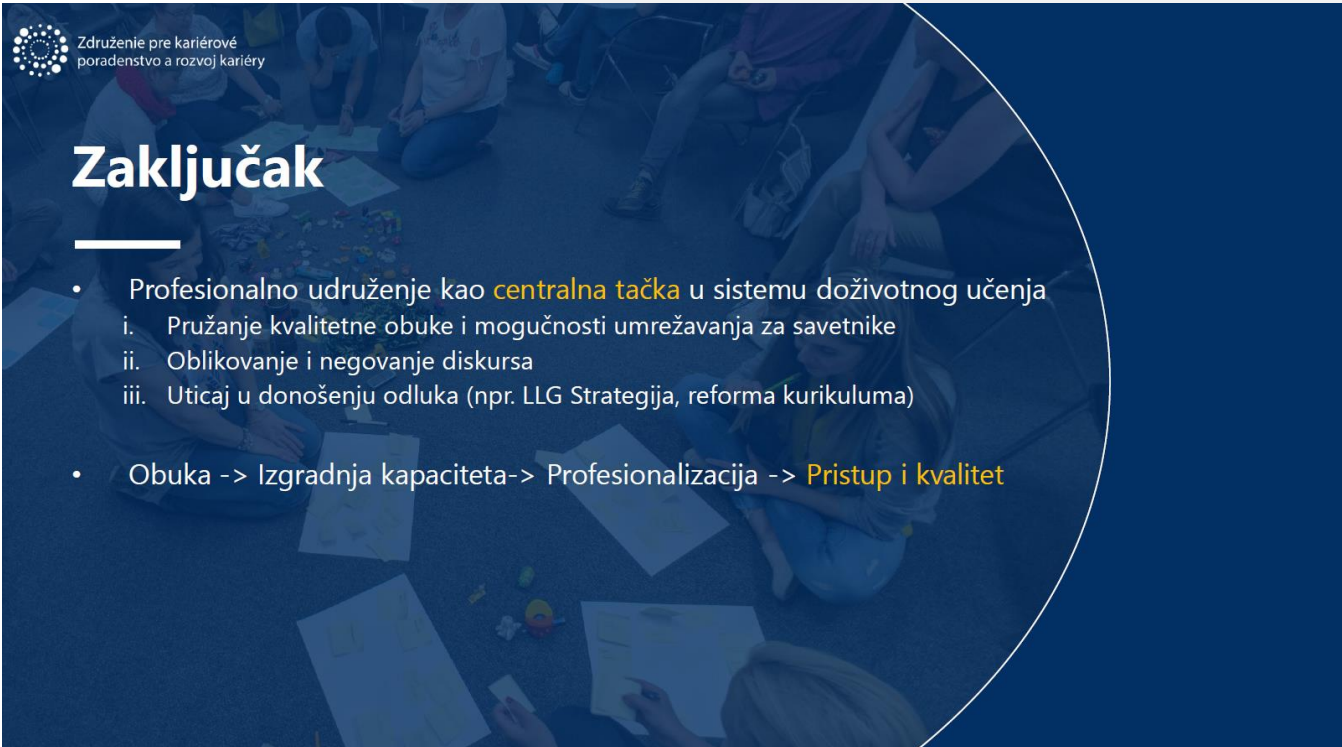
Združenie pre kariérové
poradenstvo a rozvoj kariéry

Izgradnja kapaciteta i CPD

- Organizacija **redovnih obuka i inicijativa širom zemlje**
- Održavanje **akreditovanih kurseva** za karijerno vođenje
- Učešće u **međunarodnim projektima i mrežama** (npr. NICE, IAEVG, CareersNet)
- Pružanje **mobilnih mogućnosti** za karijerne savetnike
- Razvoj **standarda kvaliteta i mentorskog programa**

= stvaranje **eko-sistema za učenje**

JACANJE KAPACITETA PRAKTIČARA ZA BOLJI PRISTUP – PRIMER IZ SLOVAČKE

Združenie pre kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry

Zaključak

- Profesionalno udruženje kao **centralna tačka** u sistemu doživotnog učenja
 - i. Pružanje kvalitetne obuke i mogućnosti umrežavanja za savetnike
 - ii. Oblikovanje i negovanje diskursa
 - iii. Uticaj u donošenju odluka (npr. LLG Strategija, reforma kurikuluma)
- Obuka -> Izgradnja kapaciteta-> Profesionalizacija -> **Pristup i kvalitet**

UPOTREBA TEHNOLOGIJA – PRIMER IZ KAZAHSTANA

Atlas novih profesija i kompetencija je almanah perspektivnih zanimanja za narednih 10-15 godina. To će pomoći da se razume koje će se industrije aktivno razvijati i koje nove veštine i kompetencije će poslodavci tražiti.

94

Intervjui

1298

Industrijske
prognoze

916

Procena učesnika

Rezultat 9 sesija procena industrije:

239

Novе profesije

129

profesije koje nestaju

95

transformisane profesije

UPOTREBA TEHNOLOGIJA – PRIMER IZ KAZAHSTANA

Uživam u istraživanju kako bih istražio svet oko sebe

Mrzim to raditi

Ne volim to raditi

3 Neutralno

4 " Sviđa mi se to raditi

5 Volim to raditi

Kakvo obrazovanje imaju inženjeri robotike?

Većina inženjera robotike ima univerzitetsku diplomu. Najzastupljenije oblasti studija su mašinstvo, računarstvo, elektrotehnika i računarsko inženjerstvo.

Rezultati

Na osnovu vaših odgovora, evo nekoliko karakteristika koje vas čine jedinstvenim od ostalih: the rest.

You're an architect

In search of new discovers

Preporučene profesije

Profesija	Match	Profesija	Match
Inženjer nanotehnologije Engineering	55%	Inženjer robotike Engineering	55%
Tehnolog nuklearne medicine Medicine	89%	Geotermalni inženjer Engineering	81%
Istražitelj kompjuterskog kriminala IT sphere	82%	Konsultant za IT bezbednost IT Sphere	76%
Etčki haker IT sphere	47%	Fizičar Physics	55%

Hvala na pažnji

jelenamanic@hotmail.com

HVALA!

Website

www.etf.europa.eu

Twitter

[@etfeuropa](https://twitter.com/etfeuropa)

Facebook

facebook.com/etfeuropa

YouTube

www.youtube.com/user/etfeuropa

Instagram

instagram.com/etfeuropa/

LinkedIn

linkedin.com/company/european-training-foundation

E-mail

info@etf.europa.eu

European Training Foundation